8 Σεπτεμβρίου 2016

Τι είδους φορέα εκπροσώπησης των συνεταιρισμών χρειαζόμαστε;

Οι υπογράφοντες

-Κωνσταντίνος Δ. Αποστολόπουλος, Ομότιμος Καθηγητής Αγροτικής Οικονομίας, Βιώσιμης Ανάπτυξης και Ανθρωποοικολογίας, Χαρακοπείου Πανεπιστημίου, Πρόεδρος του Ινστιτούτου Συνεταιριστικών Ερευνών και Μελετών (ΙΣΕΜ)

-Κωνσταντίνος Παπαγεωργίου, Ομότιμος Καθηγητής Συνεταιριστικής Οικονομίας του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών

-Ολυμπία Κλήμη-Καμινάρη, Επίκουρη Καθηγήτρια Συνεταιριστικής Οικονομίας του Παντείου Πανεπιστημίου

-Ανδριανή-Αννα Μητροπούλου, Δικηγόρος, Πρώην Νομικός Σύμβουλος ΠΑΣΕΓΕΣ

-Πρόδρομος Καλαϊτζής, Οικονομολόγος, Σύμβουλος Πολιτικής για τους Αγροτικούς Συνεταιρισμούς στις Copa και Cogeca

Πού θέλουμε να πάμε; Όλοι(;) μαζί για κοινούς(;) στόχους. Τα πλεονεκτήματα που προσφέρει η συνεργασία, δεν περιορίζονται στην κοινή εκπροσώπηση, ούτε το «καλύτερα μαζί» ταυτίζεται με το «όλοι» μαζί, καλύτερα.

Πολύς λόγος γίνεται από όλους τους ενδιαφερόμενους ή σχετιζόμενους με τους αγροτικούς συνεταιρισμούς, για την ενότητα των αγροτικών συνεταιρισμών. Αφού όμως τα προβλήματα παραμένουν και η συμφωνία για σχηματισμό φορέα κοινής εκπροσώπησης φαίνεται να μην συγκεντρώνει επαρκή υποστήριξη, είναι χρήσιμο να επανεξετάσουμε ορισμένες από τις θεμελιώδεις αρχές του συνεργατισμού και τα απαραίτητα εχέγγυα μιας καλής συνεργασίας.

Το βασικότερο ερώτημα που αποτελεί σημείο εκκίνησης της όλης συλλογιστικής, έγκειται στο ποιος πρέπει να είναι ο σκοπός και οι στόχοι του νέου φορέα («πού θέλουμε να πάμε?»). Η πρώτη και άμεση απάντηση που δίνεται στο ερώτημα αυτό από όλους τους εμπλεκόμενους, είναι ότι σκοπός του φορέα πρέπει να είναι η επιχειρηματικότητα, ή εξυπηρέτηση των μελών και η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των συνεταιρισμών.

Αν και όλοι φαινομενικά συμφωνούν ως προς τον γενικότερο στόχο, τα προβλήματα, ξεκινούν όταν επιχειρείται η εξειδίκευση ενός προγράμματος δράσης και ιεράρχησης των στόχων, σε συνδυασμό με τη στενότητα των πόρων, που σε κάθε περίπτωση υπάρχει. Με άλλα, λόγια, η απάντηση στο πρωταρχικό ερώτημα δεν μπορεί να είναι ότι απλά «πάμε μπροστά», αλλά θα πρέπει να καταλήγει σε επιλογή (σε ποιόν ακριβώς προορισμό μεταξύ των πολλαπλών εναλλακτικών σημείων, που θέλουμε ακριβώς να φτάσουμε) .

Πρώτα λοιπόν επιλέγουμε τον προορισμό και μετά τους δρόμους, τα μέσα και τους σταθμούς που θα μας οδηγήσουν εκεί.

Αυτό σημαίνει ότι αν ο γενικότερος στόχος είναι η βαθμιαία ανάπτυξη του κύκλου εργασιών των συνεταιρισμών και η κατάκτηση μιας πιο ανταγωνιστικής θέσης στην εγχώρια και διεθνή αγορά, ο σκοπός της οργάνωσης θα πρέπει και αυτός να είναι η ενίσχυση της συνεταιριστικής επιχειρηματικότητας μέσω της πραγμάτωσης των συνεταιριστικών αρχών (κυρίως αυτονομία, έλεγχος, λογοδοσία, χρηματοδότηση, επενδύσεις, συνεργασία, εκπαίδευση).

Η βαθμιαία υποχώρηση του μεριδίου ελέγχου της αγρο-διατροφικής παραγωγής από τους ελληνικούς συνεταιρισμούς, στο κατ' εκτίμηση επίπεδο του 6%-7% κατά την τρέχουσα περίοδο, καταδεικνύει την Στρατηγική κατεύθυνση στην οποία θα πρέπει να κινηθεί ο νέος φορέας που θα αναλάβει να υποστηρίξει την αναδιοργάνωση των συνεταιρισμών.

Όμως, υπό τον τίτλο της επιχειρηματικότητας και της κατ' επίφαση εξυπηρέτησης των μελών, ορισμένοι (συνήθως διοικητικά στελέχη των συνεταιρισμών), εννοούν τον προσπορισμό προσόδων που σχετίζονται με τη διεκπεραίωση και διαχείριση μεγάλων χρηματοροών με βάση τις άμεσες ενισχύσεις της ΚΑΠ. Θα πρέπει να τονιστεί όμως ιδιαίτερα, ότι οι δραστηριότητες αυτές σχετίζονται βεβαίως με την πρωτογενή παραγωγή, αλλά μικρή μόνο επίδραση έχουν στην συνολική απόδοση και τη μακροχρόνια βιωσιμότητα των αγροτικών εκμεταλλεύσεων.

Αυτό όμως που διακυβεύεται εν προκειμένω είναι κυρίως η ανταγωνιστική θέση των αγροτών σε όλη την αγρο-διατροφική αλυσίδα, και αυτό είναι κάτι που μόνο η καλή οργάνωση των αγροτών μπορεί να αντιμετωπίσει, διαμέσου κοινής δράσης και επενδύσεων σε συνεταιρισμούς, κυρίως στον δευτερογενή τομέα (επεξεργασία, μεταποίηση) αλλά και τον τριτογενή (υπηρεσίες διακίνησης, εμπόριο, επικοινωνία)

Θέτοντας το ζήτημα από άλλη οπτική γωνία και διατυπώνοντάς το με μαθηματική ορολογία, ας ξαναδούμε ποιές είναι «οι αναγκαίες και ικανές συνθήκες» για την επιτυχή κοινή εκπροσώπηση των αγροτικών συνεταιρισμών.

Αναγκαίες συνθήκες (ελάχιστες προϋποθέσεις)

-Ομοιογένεια συμφερόντων/ αποφυγή αντικρουόμενων συμφερόντων μεταξύ των συνεταίρων:

Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι οι συνεταίροι πρέπει να μην έχουν μεγάλες διαφορές μεταξύ τους, για παράδειγμα ως προς το είδος και μέγεθος της δραστηριότητάς τους, ή ως προς τον χρονικό ορίζοντα των επενδύσεων στις εκμεταλλεύσεις τους και στον τρόπο που διαβλέπουν ευκαιρίες και απειλές στις αγορές.

-Αντιπροσωπευτικότητα, δια μέσου της εξασφάλισης συμμετοχής μελών που συναπαρτίζουν τους πιο μεγάλους, πιο δυναμικούς, φερέγγυους συνεταιρισμούς και

συνεταιριστικές επιχειρήσεις (εκπροσωπώντας έτσι, κατά τεκμήριο, τα καίρια συμφέροντα της συνεταιριστικής επιχειρηματικότητας), δραστηριοποιούμενοι σε διάφορους κλάδους και περιοχές.

-Ο κάθε αντιπρόσωπος και ιδιαίτερα όσοι αναλαμβάνουν να ηγηθούν των συνεταιρισμών πρέπει να επιλέγονται με βάση το στοιχείο της ταύτισης συμφερόντων με τα μέλη. Με άλλα λόγια ένα από τα κύρια στοιχεία που θα πρέπει να παρουσιάζει κάποιος που αναλαμβάνει να ηγηθεί ενός συνεταιριστικού φορέα, θα πρέπει να είναι η κοινή βασική δραστηριότητα ως κύρια πηγή εισοδήματος.

-Ο ηγέτης θα πρέπει να είναι «ένας από μας» και σε καμιά περίπτωση δεν πρέπει να παρουσιάζονται αντικρουόμενα συμφέροντα.

Ικανές συνθήκες (πρόσθετες/ επιθυμητές προϋποθέσεις)

-Τα μέλη πρέπει να έχουν τα ίδια κίνητρα που να τους υποκινούν σε συνεργασία, προς παρόμοια συμπεριφορά και πειθαρχία για την εκπλήρωση από κοινού αποφασισμένων υποχρεώσεων.

-Τα μέλη αναλαμβάνουν δεσμεύσεις που αφορούν τη συμμετοχή στη χρηματοδότηση, τις επενδύσεις και την πιστή εφαρμογή κανόνων, ιδιαίτερα όταν αυτό συμβαδίζει με αυξημένο κόστος.

-Ικανή συνθήκη που έχει σχέση με την ηγεσία, αποτελεί η πλήρης ταύτιση συμφερόντων (ο ηγέτης να μην προσβλέπει σε άλλα ωφελήματα που δεν σχετίζονται με τη δραστηριότητα του συνεταιρισμού). Επιπλέον δε των προαναφερθέντων στοιχείων, ο αιρετός ηγέτης θα πρέπει να διαθέτει ή να αποκτήσει, εξειδικευμένη γνώση, και εμπειρία, σχετική με τις κοινές επιδιώξεις.